

Programma	3
Inleiding bij het verslag.....	4
Voormiddagsessie	5
<i>Inleiding door Chico Detrez (Steunpunt Leerlingenparticipatie)</i>	<i>5</i>
<i>Vlaamse Scholierenkoepel: David Neyskens</i>	<i>6</i>
1. Wat is VSK? Wat doet VSK? Wat heeft VSK verwezenlijkt? Waarom wil VSK mee aan de tafel zitten?	6
1.1. Wat is VSK?.....	6
1.2. Doel van de organisatie?	7
1.3. Hoe is VSK ontstaan?	7
1.4. Hoe is VSK georganiseerd?	7
2. Regionale Vergadering: getuigenis vsk-lid	8
2.1. Wat staat er op de agenda van een regionale vergadering	8
3. Representativiteit.....	9
4. En wat heeft VSK ondertussen verwezenlijkt?	9
4.1. Beleid	9
4.2. Vorming.....	9
4.3. Publicaties	10
4.4. Onderzoek	10
4.5. Acties	10
5. Wat is leerlingenparticipatie volgens VSK? Waarom kiezen voor participatie?	11
5.1. Recht op participatie.....	11
5.2. Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind	12
5.3. Drie argumenten pro leerlingenparticipatie	14
6. Wat wil VSK realiseren? Wat wil VSK op beleidsvlak?	15
6.1. Wat is er al -- wat betreft regelgeving van de overheid?	15
6.2. Alles kan/ moet beter	16
7. Conclusie	18
<i>Steunpunt Leerlingenparticipatie (door P. Mahieu)</i>	<i>19</i>
<i>Kabinet Onderwijs (door Jo De Ro).....</i>	<i>22</i>
<i>Vlaamse Scholierenkoepel (Chris De Rycker), inleiding op het thema Vertrouwensleerlingen</i>	<i>23</i>
<i>Centrum voor zorgverbreding, CLB Brasschaat (Philip Guttig)</i>	<i>26</i>
<i>Johan Bertels, landelijke jeugddienst In Petto.....</i>	<i>28</i>
Namiddagsessie.....	29
<i>Wergroep 1 en 2: Zullen we voor vertrouwensleerlingen kiezen?.....</i>	<i>29</i>
Deel 1: Het project Vertrouwensleerlingen	29
1. Centrum voor Zorgverbreding Brasschaat	29
2. Peers	29
3. Vertrouwensleerlingen.....	30
Deel 2: Vragen	30
<i>Wergroep 2: Voor wie net gestart is.....</i>	<i>35</i>
Deel 1: De stappen in dit project.....	35
Deel 2: Vragen	38

AFSPRAAK OP INSPRAAK

Studiedag rond leerlingenparticipatie
Vrijdag 18 mei '01, VLEHKO

Programma

09.00 – 09.30	Onthaal met koffie
09.45 – 10.00	Welkomstwoord (door Chico Detrez van het Steunpunt Leerlingenparticipatie)
10.00 – 11.30	Leerlingenparticipatie 1999 – 2001: een stand van zaken <ul style="list-style-type: none">• Vlaamse Scholierenkoepel (de heer David Neyskens)• Steunpunt Leerlingenparticipatie (de heer Paul Mahieu)• Kabinet Onderwijs (de heer Jo De Ro)
11.30 – 12.00	Inleiding op het middagthema (VSK)
12.00 – 13.30	Middagpauze met maaltijd
13.30 – 14.00	Leerlingenparticipatie versus 'vertrouwensleerlingen' (In Petto)
14.00 – 14.45	Drie parallele werkgroepen: <ul style="list-style-type: none">• Werkgroep 1: 'Zullen we voor vertrouwensleerlingen kiezen?' (voor wie overweegt te starten)• Werkgroep 2: 'Eerste ervaringen uitwisselen (voor wie net gestart is)• Werkgroep 3: 'Bij het werken met vertrouwensleerlingen participatie voorop plaatsen' (voor de ervaren rotten die om uitdieping vragen)
14.45 – 15.00	Koffiepauze
15.00 – 16.00	Voortzetting werkgroepen

Inleiding bij het verslag

Voor het verslag van de voormiddagsessie werd gebruik gemaakt van de uitgeschreven voorbereidingen van de sprekers. Het verslag van de namiddagsessie is de weerslag van notities die werden gemaakt in de verschillende workshops.

Voormiddagsessie

INLEIDING DOOR CHICO DETREZ (STEUNPUNT LEERLINGENPARTICIPATIE)

Twee jaar geleden werd door de Koning Boudewijnstichting een eerste studiedag 'Afspraak op inspraak' georganiseerd. Bedoeling was een stand van zaken weer te geven van het aspect leerlingenparticipatie in het secundair onderwijs.

Met deze dag willen we een traditie in gang zetten, en elk jaar een studiedag organiseren waarbij we een balans opmaken omtrent leerlingenparticipatie en ook telkens een inhoudelijk thema aansnijden. U bent nu reeds van harte uitgenodigd op de studiedag van volgend jaar, de datum staat al vast: 10 mei 2002.

Als eerste spreker geef ik graag het woord aan de voorzitter van de Vlaamse Scholierenkoepel David Neyskens.

VLAAMSE SCHOLIERENKOEPEL: DAVID NEYSKENS

Ik wil alle aanwezigen bedanken. Ik zie vele jongeren en vermoed dat heel wat scholen dan ook de moeite hebben gedaan in de mate van het mogelijke gemengde schoolteams te sturen. Door de prijs voor de schoolteams en voor de scholieren te drukken hebben we getracht om een zo jong mogelijk publiek aan te trekken. Jong van leden of jong van hart. Dat is alvast geslaagd.

Graag wil ik ook iedereen uitnodigen om straks als de studiedag afgelopen is, samen met ons een bezoekje te brengen aan het VSK-secretariaat, het hoofdkwartier van VSK, op 2 minuutjes wandelen van hier, in de Paleizenstraat 90. Dan kunnen jullie zelf aanschouwen waar het allemaal gebeurt, waar onder andere die verschrikkelijke Magda?-affiches worden gemaakt...

In het infopakket dat jullie hebben gekregen zit o.a.

1. een oud nummer van ons ledentijdschrift *StraVSKrijven* (van mei-juni vorig jaar - we hadden er geen recente meer over, ze gaan als warme broodjes over de toonbank),
2. een voorstellingsfolder en daarbij een inschrijvingsformulier voor het schooljaar 2001-2002,
3. Een voorbeeld van agenda van een regionale vergadering van VSK, die plaatsvinden elke eerste woensdag van de maand in de 11 regio's van Vlaanderen, met daarbij ook een lijst met de vergaderplaatsen en een lijst waar je gemakkelijk kan checken in welke regio jij met je leerlingenraad terecht kan.
4. een sticker en een flyer over het VSK-handboek voor leerlingenraden *Leerlingenraad en daad*.

Als je lid wil worden of *StraVSKrijven* graag gratis in de bus krijgt, vul dan de nodige papieren in en geef ze af aan de VSK-balie op de gelijkvloerse verdieping. Je kunt daar ook gratis affiches en extra stickers verkrijgen en het boek *Leerlingenraad en daad* kopen.

De bedoeling is dat we op deze studiedag met de verschillende organisaties jaarlijks een balans opmaken en eens kijken hoe het met leerlingenparticipatie in Vlaanderen is gesteld.

Om dat te bereiken ga ik eerst de Vlaamse Scholierenkoepel voorstellen: wat doen we, waarom doen we het en wat hebben we al bereikt. Daarna licht ik leerlingenparticipatie, en het nut ervan toe, om dan ten slotte een aantal belangrijke tendensen te bekijken inzake participatie in het algemeen en leerlingenparticipatie in het bijzonder. VSK wil ook een aantal aanbevelingen doen over hoe het nog beter kan.

1. WAT IS VSK? WAT DOET VSK? WAT HEEFT VSK VERWEZENLIJKT? WAAROM WIL VSK MEE AAN DE TAFEL ZITTEN?

1.1. Wat is VSK?

- Overkoepelende organisatie
- Van alle leerlingenraden in Vlaanderen
- Secundair onderwijs
- Pluralistisch en onafhankelijk

Wat dus ook wil zeggen dat leerlingen uit het basisonderwijs *niet* vertegenwoordigd zijn. Maar dat leerlingen uit alle netten welkom zijn: stedelijk, provinciaal, vrij en gemeenschapsonderwijs.

Ook zijn leerlingen uit *alle* onderwijsvormen (BSO, TSO, ASO en BuSO) en onderwijsrichtingen welkom.

De leden zijn scholierenvertegenwoordigers. Tot twee scholierenvertegenwoordigers per leerlingenraad kunnen lid worden van VSK. Er kan per school slechts één leerlingenraad lid zijn.

1.2. Doel van de organisatie?

- Belangen van de scholieren behartigen
- Spreekbuis voor de scholieren
- Komt op voor democratisering van het onderwijs
- Komt op voor leerlingeninspraak en -participatie

1.3. Hoe is VSK ontstaan?

Al in de **jaren zeventig** ontstonden in vele Vlaamse secundaire scholen leerlingenraden, maar er werd tot voor kort nooit een ernstige poging gedaan om te komen tot een Vlaamse overkoepelende – laat staan netoverschrijdende – scholierenorganisatie. Daarmee hinkte Vlaanderen en België (want de situatie was vergelijkbaar in Wallonië) hopeloos achterop bij het gros van de Europese landen die wél sterk georganiseerde nationale scholierenorganisaties hadden. Pas medio jaren negentig ontstonden her en der regionale overkoepelingen (o.m. in Brugge, Gent en Leuven). Terwijl er veel scholen dus wel een eigen leerlingenraad hadden, was er sprake van geen of weinig contact tussen leerlingenraden van verschillende scholen.

Op **26 november 1997** werd dan op initiatief van de Vereniging van Vlaamse Studenten (de overkoepelende vereniging van studenten uit het hoger onderwijs) een vergadering belegd, waarop alle Vlaamse secundaire-leerlingenraden werden uitgenodigd. Eind 1997 wou toenmalige minister van Onderwijs Luc Van den Bossche met de hakbijl het secundair onderwijs saneren, en vond VVS de tijd rijp om een poging te wagen om een *scholierenafdeling* op te starten. Dat was echter zonder het enthousiasme en organisatietalent van de doelgroep gerekend. Op de startvergadering beslisten de aanwezige scholieren om de Vlaamse Scholierenkoepel op te richten. VSK zou inhoudelijk autonoom en ongebonden en zelfs los van VVS opereren. Wel kon VSK, zoals de organisatie werd afgekort, bij zijn startjaren bogen op praktische ondersteuning van het VVS-secretariaat.

Sinds er **in 2000** een decreet van kracht werd dat VSK erkent en subsidieert, scheidden de wegen van VVS en VSK zich helemaal en kan VSK zichzelf een compleet autonome zelforganisatie van scholieren noemen.

1.4. Hoe is VSK georganiseerd?

Zoals gezegd zijn er per leerlingenraad maximaal twee scholierenvertegenwoordigers lid van VSK. Alle leden worden verwacht op de algemene vergadering, die *tweemaal per jaar* wordt gehouden.

Om de participatie én de representativiteit maximaal te garanderen wordt er wel *elke maand* in elke regio (dat zijn er 11 in totaal) een vergadering georganiseerd waarop ideeën worden uitgewisseld en standpunten worden voorbereid.

In die regionale vergaderingen worden ook afgevaardigden voor de raad van beheer voorgedragen, die door de algemene vergadering worden bekrachtigd. Zo wordt een raad van beheer verkozen die bijgevolg regionaal gespreid en integraal uit scholieren bestaat. Ook de raad van beheer vergadert *maandelijks*.

In werkgroepen die openstaan voor alle leden worden bepaalde thema's meer gedetailleerd besproken. Zo is er een werkgroep over het leerlingenstatuut. Andere werkgroepen zijn meer praktisch van aard (bijv. werkgroep 'Niet Ziek van Politiek')

Zowel de raad van beheer als de algemene vergadering bestaat dus enkel en alleen uit scholieren. Een dergelijke structuur is uniek in Vlaanderen. VSK is dus echt een organisatie voor en door scholieren!

De raad van beheer is opdrachtgever van het secretariaat. Er wordt over gewaakt dat één van de personeelsleden een pas aan het secundair onderwijs afgestudeerde scholier is.

Deze structuur garandeert dat VSK van basis tot top door scholieren wordt bestuurd.

2. REGIONALE VERGADERING: GETUIGENIS VSK-LID

2.1. Wat staat er op de agenda van een regionale vergadering

- **Voorstelling** van de Vlaamse Scholierenkoepel voor nieuwe leden.
- **Goedkeuring van het verslag** van de vorige vergadering (als bijlage).
- **Rondvraag leerlingenraden.** Iedereen krijgt hier de gelegenheid om de werking van zijn/haar leerlingenraad uit de doeken te doen en om ideeën uit te wisselen.
RICHTVRAAG : hoe kosteloos is het onderwijs op jouw school? Weet jij bij het begin van het schooljaar hoeveel extra kosten je nog zal moeten betalen? Hoeveel kosten de studie-uitstappen bij jullie op school? Vraag zeker ook raad aan je leerlingenraad.
- **VSK Toolbox.** Een gloednieuw agendapunt, op vraag van de regiobegeleiders en – voorzitters. De bedoeling is om elke vergadering verder in te gaan op een hoofdstuk uit ons boek Leerlingenraad en daad, met nog meer praktische tips, contactadressen... Deze keer staat het hoofdstuk '**Pak de poen**' op het programma.
- **De Scholierenstaking.** Er circuleren al een tijdje berichten over een staking van scholieren op 15 maart 2001, om te protesteren tegen de hoge werkdruk van de scholier. Wat doet VSK hiermee? Wat doen jullie er op school mee? Staken jullie mee of niet? Waarom wel of waarom niet?
- **Het leerlingenstatuut.** De resultaten van de werkgroep, een postkaartactie (een voorbeeld van de kaart vind je als bijlage, meer uitleg krijg je op de vergadering).
- **VSK onderzoekt...** Als bijlage bij deze uitnodiging vind je een enquête over participatie (hoe kan het ook anders). VSK is nieuwsgierig naar de onderwerpen waarover jongeren inspraak willen hebben, hoe die inspraak eruit moet zien... Vul de enquête in samen met de leerlingenraad en breng ze mee naar de vergadering. Opsturen kan ook, naar : VSK, Paleizenstraat 90, 1030 Brussel en ook op onze website zal je de vragenlijst kunnen invullen.

- **Verslag algemene vergadering en raad van beheer.** Een kort verslag van beide vergaderingen, kwestie van up-to-date te blijven!
- **Regionale werking.** Het is nog steeds niet te laat om met je regio een project uit te werken.
- **Varia.** Vul zelf maar aan...

3. REPRESENTATIVITEIT

Momenteel overkoepelt VSK zo'n **200 leerlingenraden**. Op deze kaart kunt u de regionale spreiding bekijken. Het is natuurlijk de bedoeling dat we nog meer leerlingenraden bereiken, maar aangezien er 927 scholen zijn in Vlaanderen hebben we nog veel groeipotentieel.

Opvallend is ook dat de verhoudingen tussen de aangesloten leerlingenraden van de **verschillende netten** een spiegel is van de onderwijsrealiteit. Toch zijn de provinciale en stedelijke scholen niet zo goed vertegenwoordigd. Een belangrijke reden is natuurlijk dat er gewoon veel minder zijn!

VSK levert ook inspanningen om leerlingen uit het **BSO** bij zijn werking te betrekken. Momenteel zijn zij wat ondervertegenwoordigd.

4. EN WAT HEEFT VSK ONDERTUSSEN VERWEZENLIJKT?

VSK is actief op beleidsniveau, maar geeft ook vorming aan leerlingen, geeft publicaties uit, doet baanbrekend onderzoek en voert actie! We geven hier kort een aantal *highlights* aan van het werk van de voorbije jaren.

4.1 Beleid

- **Decreet op de leerlingenraden:** leerlingenraad verplicht als 1/3de van de leerlingen erom vraagt.
- **Decreet op de leerlingen - en studentenkoepelverenigingen,** waardoor VSK structurele subsidies ontvangt. Beide decreten waren het gevolg van succesvol lobbywerk in het Vlaams Parlement.
- **VLOR:** twee scholierenvertegenwoordigers zitten in de Vlaamse Onderwijsraad, waar zij de belangen van de scholier verdedigen. De VLOR geeft advies bij decreten over onderwijs.
- **Standpunten** ingenomen door VSK, over o.a. de centra voor leerlingenbegeleiding, geweld op school, de financiering van het onderwijs, de beleidsnota van minister van Onderwijs Marleen Vanderpoorten, het rijbewijs op school, de eindtermen, piercings, de lerarenopleiding, de vervangingspools, de toelatingsproeven voor geneeskunde en tandheelkunde, sponsoring op school, het schoolreglement, roken op school, het afschaffen van de vrije woensdagnamiddag, etc. Die standpunten worden via de pers bekendgemaakt, in het Vlaams Parlement toegelicht of tijdens een onderhoud met het kabinet of de minister verduidelijkt. Op deze manier wil VSK de mening van de scholieren aan het beleid verkondigen.

4.2. Vorming

- **Leerlingenraad en daad:** vorming aan leerlingerraders. In deze vorming wordt aandacht besteed aan hoe het onderwijs georganiseerd is op lokaal vlak, maar ook op Vlaams niveau, groepsprocessen, vergader – en communicatietechnieken, interne democratie.
- **Eerste Hulp bij Opstarten (EHBO) van Leerlingerraden.** Met de slogan 'VSK komt naar je toe' komen we ook naar de school toe indien nodig. Wegens het personeelstekort is dit evenwel vrij beperkt.
- **Regionale vergaderingen.** Elke RV bevat een 'leermoment' (de VSK Toolbox, waarin telkens een interessant aspect van het leerlingerraadbestaan wordt besproken, bijv. vergaderen, onderhandelen, finances...). Ook uit de communicatie met andere leerlingerraden (de zogenaamde rondvraag) kan veel informatie gehaald worden (bijv. wat zijn de beste tactieken om een directeur te overtuigen, hoe organiseer je een fuif, en dergelijke meer).

4.3. Publicaties

- ***StraVSKrijven***, ons driemaandelijks tijdschrift, verschijnt op 2.500 exemplaren en is gericht tot vertegenwoordigers van leerlingerraden, geïnteresseerde scholieren en derden.
- ***LeerlingenRaad en Daad***: handboek voor leerlingerraden. Gratis verspreid onder de leden en verkocht aan scholen. Het VSK-secretariaat heeft er al zo'n 210 over de toonbank zien gaan. Het boek is ook in de boekhandel te verkrijgen.
- **Folders en promomateriaal** (o.a. VSK-voorstellingsfolder, folder 'Scholier Niet ziek van Politiek', stickers).
- **Website.** Sterk uitgebouwde website, waar je niet alleen voor info terecht kan, ook alle verslagen van de raad van beheer en de regionale vergaderingen zijn hier terug te vinden. Openbaarheid van bestuur is bij VSK dan ook zeer belangrijk. Via allerlei fora kan er op de site gediscussieerd worden over onderwijsthema's of andere onderwerpen.

4.4. Onderzoek

- In juni 1999 voerde VSK een volledig onderzoek naar het **bestaan van leerlingerraden in het Vlaamse secundair onderwijs**. De bedoeling was om de situatie na te gaan voor het van kracht worden van het nieuwe decreet op leerlingerraden, om nadien aan effectmeting te kunnen doen. Uit het onderzoek bleek dat in meer dan drie kwart van de secundaire scholen een leerlingerraad bestaat. Maar ook dat de meeste leerlingerraden zeer beperkte inspraakmogelijkheden hadden.
- **360° feedback:** leerkrachtenevaluatie door leerlingen. Modelproject tijdens het voorbije schooljaar bewees dat leerlingen leerkrachten op een adequate manier kunnen evalueren én dat leerkrachten de leerlingenoordelen zeer belangrijk en waardevol vinden.

4.5. Acties

- **Geweld is niet geweldig:** een actie tegen geweld op school.
- **Magda? Vraag raad aan tante VSKaat** - sensibiliseringcampagne en telefonische hulplijn over rechten van de scholier.
- **Scholier niet ziek van Politiek:** een interactieve debattenreeks waarbij politici en jongeren de kans wordt geboden elkaar van wat dichter te leren kennen. Ze vond dit jaar voor de derde keer plaats; meer dan 600 scholieren namen deel.

- **Rode Kaarten-actie tegen de toelatingsproeven:** enkele duizenden rode kaarten tegen toelatingsproeven werden door scholieren getekend en door VSK op het bureau van de verantwoordelijke minister gedeponereerd.
- **Pluchen Egel:** jaarlijks wordt ook een Pluchen Egel uitgereikt aan de persoon of organisatie die zich het meest heeft ingezet voor de scholier. In 1999 was de commissie Onderwijs van het Vlaams Parlement de gelukkige, vorig jaar ging *Klasse voor Jongeren* met de prijs aan de haal en dit jaar was het Kinderrechtencommissariaat aan de beurt.

5. WAT IS LEERLINGENPARTICIPATIE VOLGENS VSK? WAAROM KIEZEN VOOR PARTICIPATIE?

Ten eerste, participatie is een recht, en ten tweede, het is nog nuttig ook. We gaan ook even kijken wat de minimale voorwaarden zijn om leerlingenparticipatie hard te kunnen maken, om leerlingenparticipatie inhoud te kunnen geven. We merken immers al te vaak dat de vlag de lading niet dekt.

5.1. Recht op participatie

In de kinderrechtenbeweging wordt er vaak gepraat over het zogenaamde **competentiedebat**. Dat debat gaat dan doorgaans over de vraag of minderjarigen al dan niet bekwaam of competent zijn om bepaalde dingen te doen.

Minderjarigen worden doorgaans geacht *incompetent* te zijn, en dat wil zeggen dat zij incompetent geacht worden om zelf beslissingen te nemen over dingen die hen aanbelangen, en dat zij incompetent geacht worden om bepaalde daden te stellen. Zij kunnen het niet. Volwassenen nemen de beslissingen liever voor hen, want zij weten het immers beter, zij hebben meer ervaring, etc.

Volgens het Belgisch recht is de minderjarige dan ook in principe 'handelingsonbekwaam'.

We merken echter dat kinderen en jongeren in de praktijk steeds vaker een zekere *bekwaamheid* wordt verleend. Zo worden kinderen en jongeren vaak als volwaardig consument beschouwd, kunnen ze een bankrekening openen en beheren, etc.. We hebben dat ook gemerkt in de discussie over reclame en sponsoring op school (waarin ook VSK zich niet onbetuigd heeft gelaten) er vaak werd geargumenteed dat reclame op school moest kunnen. Want, zo gaat de redenering dan, buiten de school worden kinderen en jongeren immers ook als consument beschouwd, waarom dan niet op school...

Verder blijkt ook dat meer en meer wordt verwacht dat minderjarigen weten wat ontoelaatbaar gedrag is en dat zij zich aan de regels houden. Indien de minderjarige dit niet doet, dan wordt hij op zijn verantwoordelijkheden gewezen en kan hij eventueel ook *bestraft* worden.

Minderjarige daders kunnen tegenwoordig dan ook harder aangepakt worden op grond van die grotere bekwaamheid.

Gevolg van dit alles is een zekere **dubbelzinnige houding ten aanzien van minderjarigen**. Oud genoeg voor het één & te jong voor het ander. Dit resulteert ook in een vrij negatieve reflex ten opzichte van de jeugdcultuur enerzijds en in het ophemelen van kinderen en jongeren als de toekomst anderzijds. Als individu krijgt het kind alle kansen, maar als groep worden kinderen en jongeren niet geaccepteerd. De minderjarigheid wordt dan een leerperiode, er wordt 'geïnvesteed' in jongeren (om nog eens een financiële term te gebruiken), opdat jongeren, eenmaal volwassen, hun plaats in de maatschappij kunnen opnemen. Door een dergelijke

individuele kijk op de kindertijd is er ook een muur van onbegrip ontstaan. Volwassenen en kinderen hebben vaak voeling met elkaar verloren, kinderen en jongeren hebben ook steeds meer ruimte verloren, ze mogen zich uitleven in de jeugdvereniging, maar liever niet op straat of op een publieke plaats. Het is dan ook frappant dat de vraag naar 'ruimte' één van de belangrijkste vragen is die worden gesteld door jongeren. Zowel op school als buiten die school willen de jongeren ruimte krijgen, een leerlingenruimte of een basketpleintje of iets dergelijks. Als groep worden ze nogal snel als overlast en als bedreigend bestempeld.

Een organisatie als het **Kinderrechtencommissariaat** streeft er al enkele jaren naar om kinderen en jongeren te beschouwen als competente mensen, als bekwame mensen, als dragers van rechten én als waardevolle partner. Het Kinderrechtencommissariaat streeft er ook al enkele jaren naar om oog te hebben voor de *collectiviteit* van minderjarigen en om minderjarigen een grotere beleidsinput te geven. Op die manier zijn voorzieningen voor kinderen en jongeren niet alleen voorbereidend van aard, maar in eerste instantie voorzieningen die inspelen op actuele noden, rechten, behoeften en verlangens die kinderen hebben *op dat moment*. Niet alleen het individu wordt gerespecteerd, maar ook de groep. Tussen haakjes: het Kinderrechtencommissariaat heeft dus dit jaar van VSK de **Pluchen Egel**, prijs ter bevordering van de leerlingenparticipatie, mogen ontvangen.

5.2. Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind

Een belangrijk instrument, zo niet hét belangrijkste instrument om kinderrechten waar te maken, is het **Internationaal verdrag inzake de Rechten van het Kind**.

Op 20 november 1989 werd dat verdrag aangenomen door de Verenigde Naties. Op 2 september 1990 werd het verdrag internationaal van kracht en in 1992 trad het in België in werking.

Vandaag hebben nagenoeg alle landen van de wereld het geratificeerd, waardoor we praktisch van een universeel verdrag kunnen spreken. Dit betekent een grote vooruitgang. Revolutionair in dit verdrag is het feit dat voor de eerste keer *kinderen beschouwd worden als dragers van rechten*, terwijl ze voordien altijd als objecten benaderd werden. Sinds 1900 werd immers vooral gekeken naar wat kinderen nog niet kunnen. De laatste decennia begint men stilaan anders naar kinderen te kijken en wordt benadrukt dat kinderen ook mensen zijn die gelijkwaardig respect verdienen. Vele van de artikelen uit het verdrag verwijzen naar een groeiende zelfbepaling en erkenning van kinderen als een sociale groep. Steeds meer mensen zijn ervan overtuigd dat kinderpacticipatie belangrijk is, vanuit het besef dat kinderen net als volwassenen mensen zijn met een eigen mening en eigen ideeën, in staat om eigen bijdragen te leveren aan de samenleving.

Dit wijst op een belangrijke verbetering van de maatschappelijke positie van kinderen.

Met het verdrag wordt dus alle twijfel weggenomen, kinderen *zijn* drager van fundamentele mensenrechten én ze krijgen er vanwege hun kwetsbaarheid zelfs nog preferentiële rechten bovenop, zoals het recht op bescherming tegen kindermishandeling. Ook vandaag heb ik als scholier en vertegenwoordiger van VSK preferentiële rechten. Ik krijg namelijk de mogelijkheid als eerste te spreken. Waarom is dit zo nuttig? Dan moet ik niet de hele tijd zenuwachtig rondlopen. En jullie zien er omu nog behoorlijk fris en monter uit. Dat zal straks misschien niet meer het geval zijn.

Het Internationaal verdrag inzake de Rechten van het Kind is trouwens **een verdrag, geen verklaring**. Het is dus een internationale overeenkomst. Indien een staat een verdrag ratificeert, dan moet die staat ervoor zorgen dat de bepalingen nageleefd worden. En dat wil ook zeggen dat de verdragsluitende staat de internationale regels moet omzetten in eigen wetgeving.

De toepassing van het verdrag blijft echter problematisch, zeker voor wat betreft de participatierechten. De hardnekkige overtuiging blijft bestaan dat kinderrechten de goede

relatie tussen volwassenen en minderjarigen nadelig zou beïnvloeden. Nochtans hebben eerdere emancipatiebewegingen zoals de arbeiders - en de vrouwenbeweging reeds bewezen dat alle partijen erop vooruit gaan wanneer men door een rechtensvisie meer gelijkwaardigheid (wat niet noodzakelijk een gelijkheid is) in de relatie invoert.

Als ik het straks in mijn betoog heb over een **aantal belangrijke initiatieven van de Vlaamse Scholierenkoepel**, zoals het bepalen en verduidelijken van de rechtspositie van de scholier (recht op degelijk onderwijs, recht op vergadering, recht op participatie en inspraak, recht op objectieve evaluatie, etc..) en het betrekken van de scholier in het onderwijsbeleid op schoolniveau en deelname van de scholier aan de vernieuwde participatieraad, komen deze argumenten al te vaak terug. Het verleden heeft immers uitgewezen dat duidelijke rechten en duidelijke regels én de mogelijkheid indien nodig die rechten af te dwingen een verbetering van de situatie is. Van chaos, onduidelijkheid, en willekeur naar een nieuw evenwicht. Nieuwe rechten voor de een wil ook niet zeggen dat anderen minder rechten hebben. De leerkrachten en ouders die moeizaam een plaatsje hebben verworven in het schoolbeleid, en in de school- of participatieraad moeten er niet bang voor zijn dat de komst van de leerlingen hun positie in gevaar brengt. Maar ik loop opnieuw voor op mijn betoog.

Welke rechten zijn er voorzien in het kinderrechtenverdrag? Drie categorieën (**de zogenaamde drie P's**): recht op protectie, recht op provisie - d.w.z. bepaalde voorzieningen - en recht op participatie. Die participatierechten hangen natuurlijk samen met het competentiedebat. Wanneer verondersteld wordt dat een minderjarige niet in staat is een eigen mening of oordeel te vormen, dan heeft het weinig zin om in inspraakmogelijkheden te voorzien. Participatierechten in de praktijk omzetten, de taak van alle verdragsluitende staten, vereist dus een andere kijk op kinderen en jongeren. Minderjarigen zijn niet louter voorwerp van beslissing, maar geven zelf richting aan hun leven, hebben zelf rechten en eisen hun plaats op in het privé- en maatschappelijk gebeuren.

Het principe van recht op inspraak en participatie loopt als een rode draad door het Verdrag inzake de Rechten van het Kind. Vooral de artikels 12 tot 17 zijn in dit verband van belang.

Artikel 12 zegt dat een kind inspraak moet hebben in alle aangelegenheden die met hem of haar te maken hebben. De artikels 12, 13 en 14 verwijzen naar het recht op een mening, de vrijheid van meningsuiting en de vrijheid van gedachte, geweten en godsdienst. Wat opvalt is dat er vanuit gegaan wordt dat kinderen een eigen mening hebben, wat in de dagelijkse omgang met kinderen lang niet altijd verondersteld wordt.

Een aantal andere rechten zijn:

Artikel 15 : *de vrijheid van vereniging* - leerlingenraden bijvoorbeeld.

Artikel 16 : *het recht op privacy*, waardoor kinderen bijvoorbeeld niet langer gedwongen kunnen worden om persoonlijke ervaringen te vertellen. Het recht op privacy wordt al te vaak geschaad. De leerlingenraad ondervindt nog al te vaak dat het briefgeheim geschonden wordt, wanneer post die aan hen gericht is door directie of leerkrachten geopend wordt. Verschillende directeurs met wie we in contact zijn gekomen geven openlijk toe de informatie gericht en geadresseerd aan de leerlingenraad te openen, te controleren en vaak weg te werpen. Dit kan volgens ons helemaal niet door de beugel!

Kinderen **brengen zeer veel tijd door in de school**. De school is dan ook een belangrijke plaats om als kind en als jongere mee de school te maken. Omwille van een fundamenteel respect voor de mensenrechten is het van belang dat leerlingen invloed kunnen uitoefenen op hun school. De zin van de school komt dan weer in de school zelf te liggen, ze bereidt niet enkel voor op later.

De school is immers ook een echte samenleving of maakt deel uit van die samenleving. De school is niet enkel om te spelen of oefenen.

Artikel 12 van het Kinderrechtenverdrag garandeert dan ook het recht van leerlingen om zich te organiseren en zich uit te spreken over de gang van zaken op school. Het decreet op de leerlingenraden van 1999 is dan ook een vertaling van het kinderrechtenverdrag in nationale wetgeving.

Rechten moet je natuurlijk hard kunnen maken. En hier knelt al te vaak het schoentje. Kinderen hebben namelijk een zwakke maatschappelijk positie en status en zijn vaak geïsoleerd. Ze hebben weinig kanalen om zich te vertegenwoordigen of te verdedigen. Verder hebben kinderen en jongeren geen of weinig mogelijkheden om voor hun rechten op te komen of om geïnformeerd te worden over hun rechten. De achterstand op dit vlak zal niet zo snel weggewerkt worden. VSK heeft hier een belangrijke rol te spelen. Of zoals minister Vanderpoorten het stelde in het voorwoord van *Leerlingenraad en daad*:

“Indien nodig, dan moet je je rechten ook kunnen afdwingen. Daarenboven heb je als kind een informatierecht. De overheid moet er zorg voor dragen dat kinderen op de hoogte worden gehouden van hun rechten. Ten slotte moet je ook voor je belangen kunnen (laten) opkomen. Gezien de zwakke positie van kinderen is dit een uiterst belangrijk element. En hier komen we bij de Vlaamse Scholierenkoepel...”

Het is natuurlijk niet netjes jezelf te bestoefen in je eigen speech. Maar dat is het uiteindelijke doel van VSK, de leerling een stem geven....

5.3. Drie argumenten pro leerlingenparticipatie

In het boek *Inspraak en participatie op school. Naar een leerlingbetrokken school* van de Koning Boudewijnstichting worden drie belangrijke argumenten aangehaald. Ik wil ze hier kort aanhalen omdat ze zeer goed vatten waarom voluit kiezen voor leerlingenparticipatie de enige goede optie is.

Ten eerste: principiële argumenten. Dit hangt samen met wat ik in het vorige reeds heb gezegd. Kinderen en jongeren verdienen een fundamenteel respect. Volwassenen dienen dat niet alleen passief te eerbiedigen, maar ook actief te bevorderen. De school is de plaats bij uitstek om te komen tot een nieuwe en volwaardige face-to-face-relatie.

Ten tweede: functionele argumenten. De school is een soort samenleving en die moet je dus organiseren. Een leerlingbetrokken organisatievorm met ruimte voor participatie schept communicatiekanalen en levert de schoolleiding de noodzakelijk ervaringsdeskundigheid die leerlingen bezitten. Een citaat:

“De opvoedkundige ambities van de school en de waarden die ze wil aanprijzen, moeten ingebed zijn in een klimaat waarin deze ambities geloofwaardig overkomen, wil men vermijden dat leerlingen louter sociaal wenselijk gedrag vertonen dat ze niet geïnternaliseerd hebben, of waartegen ze zich zelfs verzetten.”

Dus: indien men bepaalde waarden wil meegeven aan de leerlingen, dan moeten die waarden dus ook in de dagelijkse schoolrealiteit worden waargemaakt. Opdat leerlingen zich voldoende vrij zouden kunnen voelen om zich te richten op de kerntaak van de school, namelijk onderwijs,

moeten ze in voldoende belangrijke mate het besef hebben dat ze controle hebben op de context waarin ze zoveel tijd doorbrengen.

Ten derde, pedagogische argumenten. Men moet proberen de principiële keuze voor een leerlingbetrokken schoolklimaat te combineren met de inhoudelijke opdracht van werk te maken van (eindtermen zoals) opvoeden tot burgerzin en het ontwikkelen van sociale vaardigheden. Het is de taak van de opvoeders om zowel in de dagelijkse omgang als in de gebruikte werkvormen, modellen aan te bieden die een burgerschapsideaal zichtbaar en geloofwaardig maken. De moeilijkheden die zich daarbij zullen voordoen zijn aanleidingen om de competentie van jongeren te ontwikkelen en hun zelfwaardergevoel te verhogen.

6. WAT WIL VSK REALISEREN? WAT WIL VSK OP BELEIDSVLAK?

In dit derde deel van mijn betoog wil ik als scholierenvertegenwoordiger graag een aantal beleidsaanbevelingen doen. Het kabinet van minister van Onderwijs Vanderpoorten heeft recentelijk een discussienota met de *veelbelovende* titel 'Participatie van alle betrokkenen' gelanceerd. Met zo'n titel... vraag je er natuurlijk om. Alle betrokkenen, dus ook leerlingen.

6.1 Wat is er al -- wat betreft regelgeving van de overheid?

Momenteel zijn er twee decreten in werking die heel belangrijk zijn voor de leerlingenparticipatie in Vlaanderen.

- Ten eerste is er het *decreet op de koepelverenigingen*. Dankzij dit decreet wordt VSK structureel gesubsidieerd en kan VSK vorming aanbieden aan zijn leden, de leerlingenraden, alsook haar leden vertegenwoordigen op beleidsniveau. Via formele en informele contacten met het kabinet, inrichtende machten, vakbonden, Kinderrechtencommissariaat, commissie Onderwijs van het Vlaams parlement, de Algemene Raad en de Raad Secundair van de VLOR, kan de Vlaamse scholier nu ook op beleidsniveau meepraten. VSK wordt meer en meer aanvaard als gesprekspartner.
- Ten tweede is er het *decreet op de leerlingenraden*, dat voor het eerst de leerlingenraden als adviesorgaan op schoolniveau erkent. Dit decreet garandeert dat een leerlingenraad opgericht moet zijn indien 1/3 van de leerlingen erom vraagt, en stelt dat de directie de nodige "administratieve en infrastructurele ondersteuning" moet bieden. Het decreet stelt ook dat de leerlingenraad "adviserende bevoegdheid heeft ten aanzien van de directie voor alle aangelegenheden die de leerlingen rechtstreeks betreffen". MAAR: spijtig genoeg garandeert dit decreet nog niet dat er ook rekening wordt gehouden met de mening van de scholieren. Ook wil VSK ervoor ijveren dat de scholierenvertegenwoordigers die naar de maandelijkse regionale vergadering van VSK gaan hun transportkosten kunnen recupereren via de school (indien nodig). Dit zijn maximaal twee leerlingen van de school eenmaal per maand. Volgens VSK moeten ook de kosten voor het inschakelen van 'deskundigen' die vorming voor de leerlingenraad verzorgen gedragen worden door de school (Steunpunt Leerlingenparticipatie, VSK). De leerlingenraden hebben recht op een dergelijke ondersteuning.

Conclusie:

Deze twee eerste decreten waren zeer belangrijk omdat zij een nieuwe maatschappelijke trend signaleerden (leerlingenparticipatie kan en moet op elke school) en hebben een hele dynamiek in gang gezet/bestendig inzake leerlingenparticipatie. Participatie wordt een dwingend argument waarom ouders voor deze of gene school kiezen. Een school zonder leerlingenparticipatie wordt negatief ingeschat (ook door de inspectie). Participatie versterkt het imago en de positie van de school.

De Vlaamse Scholierenkoepel is vragende partij om de leerlingenparticipatie waarvan sprake in deze decreten uit te diepen.

6.2. Alles kan/ moet beter

Participatie is een modewoord geworden en wordt dan ook vaak gebruikt, maar nog vaker misbruikt. Van echte leerlingenparticipatie is op dit ogenblik in weinig scholen sprake. Enkele scholen staan zeer ver, andere staan nog nergens.

De vraag is dan: hoe die scholen over de brug krijgen? Het onderzoek naar bestaan, werking en bevoegdheden van leerlingenraden van VSK van 1999 stelde al dat slechts één op de vijf scholen in Vlaanderen hun leerlingen inspraak geven over wat door VSK wordt beschouwd als toch wel een minimumpakket (namelijk speelplaats, gebouwen, maaltijden, service, schoolreglement en examenrooster). Eén op de vijf. Terwijl 80 procent van de scholen wel een leerlingenraad heeft. Dat kan beter, of: dat moet beter!

Volgens VSK moeten er wettelijke garanties komen zodat leerlingen echt kunnen participeren op schoolniveau. Anderzijds moet de school enige autonomie krijgen om deze participatie in te vullen. Goede praktijkvoorbeelden van participatieve scholen zijn daarbij zeer waardevol, alsook het besef dat echte leerlingenparticipatie het imago en de positie van de school verbetert.

Daarom wil VSK een wettelijk kader:

- Ten eerste ijvert VSK voor een *decreet op de rechtspositie voor leerlingen*. Wat wil dat zeggen? De rechten van leerlingen moeten op papier staan. Zwart op wit. Dit is de enige manier om rechten te garanderen. Momenteel worden de rechten van scholieren en ouders te vaak geschonden en is hun enige mogelijkheid om naar de rechtbank te stappen. Schoolreglementen respecteren de rechten van scholieren soms niet. Schoolreglementen zouden niet in tegenspraak mogen zijn met het decreet op de rechtspositie van ouders en leerlingen. Dit neemt niet weg dat elke school natuurlijk de autonomie behoudt het schoolgebeuren te organiseren volgens haar eigen gedachtegoed. Op die manier blijft de verhouding tussen regelgeving vanwege het beleid en autonomie van de school behouden. Dit decreet zou er ook voor zorgen dat internationaal erkende kinderrechten omgezet worden in nationale wetgeving. Rechten die gegarandeerd moeten worden zijn o.a. rechtszekerheid, vrijheid van onderwijskeuze, gelijkheid, recht op integriteit, etc. Ook het inschrijvingsrecht van de leerling en de aanvaardingsplicht van de school kunnen deel uitmaken van dit decreet. Ook het recht op participatie moet erkend worden en een aantal minimumonderwerpen bepaald waarover de leerlingenraad adviesbevoegdheid of overlegbevoegdheid heeft (schoolreglement, infrastructuur, uniform, examen- en uurrooster, veiligheid en gezondheid, studieaanbod, extra-murosactiviteiten). Naast een laagdrempelige commissie op lokaal niveau moet er ook nog een beroepsmogelijkheid zijn waartoe leerlingen of ouders zich kunnen richten.

- Ten tweede wil VSK dat er een *decreet over de participatie op school* wordt gerealiseerd dat ook de participatie van leerlingen op schoolniveau structureel verankert. De leerlingenraad moet erkend worden als adviesorgaan. Hij moet zich niet enkel kunnen uitspreken over alle dingen die de leerlingen aanbelangen, er moet ook rekening mee gehouden worden. Een minimum zou dan ook de plicht op een *gemotiveerd antwoord* zijn vanwege de schooloverheid. Momenteel merken we nog te veel dat de leerlingenraad wordt beschouwd als een soort hobbyclubje, niet als adviesorgaan. VSK pleit er dan ook voor dat bij een rationalisatie van de participatieorganen op schoolniveau ook de leerlingenraad een mandaat krijgt binnen de vernieuwde school- of participatieraad, de Nieuwe Participatieraad NPR. Volgens VSK moet de inrichtende macht, met de leerkrachten, leerlingen en ouders samen school maken. En de NPR lijkt daarvoor het aangewezen orgaan. VSK pleit dan ook voor een echte invulling van de NPR en voor een verdieping en verbreding van de NPR. Enerzijds moeten ook de leerlingen er hun plaats krijgen (= verbreding), anderzijds moeten er meer bevoegdheden worden gegeven aan de PR (= verdieping). De PR zal dan ook een veel belangrijker orgaan moeten worden dan momenteel het geval is. Dit neemt niet weg dat het dagelijks bestuur en de bestuursverantwoordelijkheid van de school in handen van directie en inrichtende macht blijft. Een dergelijke versterkte PR zal ook regelmatig moeten bijeenkomen en bijkomende vorming zal voorzien moeten worden voor zijn leden. **Volgens VSK moet de leerlingenraad dus, net als de andere onderwijspartners, een vast mandaat krijgen binnen de nieuwe participatieraad.** Dit is voor ons een breekpunt. Dit wil niet zeggen dat de mening van de leerlingen over alle topics altijd van doorslaggevend belang moet zijn, wel dat zij in grote mate op de hoogte worden gehouden van het hele reilen en zeilen van de school en dat zij *structureel betrokken* worden bij het schoolbeleid. Momenteel heeft de directie reeds de plicht om de leerlingenraad op de hoogte te houden van alle zaken die de leerlingen aanbelangen (decreet op de leerlingenraden). Dit blijft echter al te vaak dode letter. Het recht op informatie kan alleen hard gemaakt worden indien de leerlingen ook toegang hebben tot een overlegniveau met andere onderwijsactoren. Opnieuw ijvert VSK voor een formele erkenning van de leerling in het onderwijsgebeuren. Vlaanderen mag niet achterop blijven. De mogelijkheid om deel te nemen is trouwens nog *niet de verplichting* om deel te nemen. Leerlingen die een mandaat opnemen binnen de participatieraad moeten, net als andere nieuwe leden, ook wegwijs gemaakt worden. De participatieraad moet *laagdrempeliger* worden voor de verschillende participanten. Bovendien, en dat is hier toch even het vermelden waard, werd recentelijk door zowel Antoon Boone, secretaris-generaal van de koepel van inrichtende machten van secundaire scholen van het vrij katholiek onderwijs, het VVKSO, als Patrick Weyn, directeur van het CVPO, de koepel van inrichtende machten van het provinciaal onderwijs gepleit vóór de opname van leerlingen in de vernieuwde participatieraad. In de volgende *StraVSKrijven* meer hierover.
- Ten derde vindt VSK dat ook *andere vormen van leerlingenparticipatie gestimuleerd moeten worden* (ideeënbus, vragenuurtje, leerlingenplenum, groene leerkracht, enquêtes, etc.). Het Steunpunt Leerlingenparticipatie heeft hier een belangrijke rol te vervullen. Vormingen en uitwisselingen moeten georganiseerd worden. Goede praktijkvoorbeelden moeten verspreid worden. Leerlingenparticipatie op klas -en schoolniveau moet in belangrijke mate rekening houden met de eigenheid van de school.

Conclusie:

Volgens VSK moeten er een aantal wettelijke minimumbepalingen komen om leerlingenparticipatie echt inhoud te geven op schoolniveau. Naast die minimumregels moeten scholen de autonomie krijgen om een participatiemodel te ontwikkelen dat past binnen de eigenheid van de school.

7. CONCLUSIE

Bijna iedereen is het in principe eens met het recht op participatie. Je zult dan ook zelden iemand horen die dit recht in vraag stelt. Wel wordt er vaak gesteld dat participatie moeilijk realiseerbaar is, de besluitvorming niet ten goede komt, etc.. In dit kader wordt er ook vaak gesteld dat scholieren niet in staat zijn op een adequate manier mee aan het schoolbeleid mee te werken. Het is ook een argument waarmee vele kansarme ouders worden geconfronteerd. Participatie is een recht en de uitoefening van dit recht vereist een inspanning van alle betrokkenen. Als men wil dat ouders en leerlingen meer betrokkenen worden bij het (eigen) onderwijsproces, moet er ook een inspanning gedaan worden. Het is gemakkelijker een beslissing te nemen met twee mensen dan met tien. Zeker wanneer niet alle betrokkenen dezelfde kennis of ervaring hebben. Dat neemt niet weg dat 'bij een democratische samenleving een democratische schoolcultuur hoort'. Dat is nu net wat bedoeld wordt met 'empowerment'. Zo moeten leerlingen niet alleen de kans krijgen zich uit te spreken over wat hen aanbelangt, maar moeten ze ook de nodige ondersteuning en vorming ter beschikking hebben. Hetzelfde geldt voor vele ouders. Van de andere gesprekspartners op de school wordt gevraagd dat zij rekening houden met de eventuele onervarenheid van de leerling. Die onervarenheid kan echter ook gecombineerd worden met een frisse kijk op het schoolgebeuren en een zeer waardevolle input blijken te zijn. Vele mensen in het onderwijs zijn reeds overtuigd van de meerwaarde van leerlingenparticipatie, al is zeker nog niet iedereen over de streep getrokken. Participatie is trouwens een recht - geen verplichting. Alle betrokkenen moet de kans worden geboden deel te nemen aan het schoolbeleid, en op een adequate manier deel te nemen. Indien niet iedereen zich geroepen voelt, dan is dat maar zo. Participatie wordt ook pas echt "samen school maken" wanneer er rekening wordt gehouden met de mening van de verschillende partners. Niets is zo frustrerend als je engageren voor iets waarna je engagement niet erkend wordt.

STEUNPUNT LEERLINGENPARTICIPATIE (DOOR P. MAHIEU)

Sta mij toe deze koninklijke voorzet aan te grijpen voor een even koninklijke parafrase. Zoals u weet is prinses Mathilde zwanger. Het is er nog niet aan te zien, maar toch. Het geslacht en de naam van het kind zijn nog onbekend, maar vermoedelijk zal het kind worden geboren in oktober.

Twee jaar geleden was ook de Koning Boudewijnstichting zwanger. Het was er niet aan te zien, maar toch. De zwangerschap heeft wel lang geduurd (een ezelsdracht) maar de koninklijke stichting is op 20 september 2000 bevallen van een flinke baby. Zijn geslacht is onzijdig en het luistert naar de naam Steunpunt Leerlingenparticipatie. En zoals dat bij koninklijke geboortes past, werd het grote publiek in kennis gesteld via het Belgisch Staatsblad van 7 december 2000.

Zoals dat ook bij gewone burgers meestal het geval is, was er ook bij deze koninklijke zwangerschap een vader en een moeder in het spel. De moeder was dus de Koning Boudewijnstichting, de vader heette Marleen Vanderpoorten. Een niet onaardige ministeriële injectie maakte het immers mogelijk een organisatie uit te bouwen met een kader van vier mensen (eigenlijk hebben we het dus over een vierling) en met voldoende middelen om deze koningskinderen in de watten te leggen.

Een kind wordt genetisch bepaald bij de conceptie. Uiteraard zal het kind zijn eigen leven gaan leiden, gestuurd door de opvoedkundige rol van het gezin (lees: de raad van beheer) die het kind zal begeleiden. Maar uit zijn prenatale geschiedenis in de moederschoot van de stichting, weet het kind nu al wat het te doen zal staan: "De vereniging heeft tot doel initiatieven te ontplooien die er op gericht zijn leerlingenparticipatie, in de betekenis van 'met alle betrokkenen samen school maken' in het onderwijs te stimuleren en vorm te geven."

Dat betekent concreet: vorming en begeleiding van en in scholen, informatie via telefoon, website, publicaties, colloquia, en ten slotte ontwikkelen van materialen, instrumenten en ervaring, waarbij netwerkvorming centraal staat.

De doelgroep van het steunpunt betreft dus 'alle betrokkenen', en in dat perspectief verschilt de werking ervan bijvoorbeeld van het VSK, dat exclusief de scholieren tot zijn doelgroep rekent en hun belangen verdedigt. Voor het steunpunt zijn niet alleen scholieren, maar even goed schoolbesturen, directies, leerkrachten, ouders en de hele samenleving betrokken partij. Leerlingenparticipatie kan immers verdedigd worden vanuit verschillende oogpunten.

De meest fundamentele en brede verantwoording halen wij uit het Internationale Verdrag inzake de Rechten van het Kind. In dat perspectief zijn wij medestanders van het Kinderrechtencommissariaat en alle organisaties die wereldwijd opkomen voor de integriteit en ontwikkelingskansen van jongeren.

In tweede orde menen wij dat leerlingenparticipatie een essentieel onderdeel vormt van de democratische samenleving waarin wij leven. Leerlingenparticipatie is een leerschool voor actieve deelname aan het maatschappelijke en politieke gebeuren. In dit verband staan wij zij aan zij met initiatieven zoals het scholierenparlement.

Maar ook een school-als-organisatie heeft baat bij een goed begrepen en goed georganiseerde leerlingenparticipatie. Vanuit het kwaliteitsdenken, dat steeds meer het onderwijsbeleid kenmerkt, kunnen leerlingen perfect beschouwd worden als de klanten, en is leerlingenparticipatie een uniek middel om de klantentevredenheid te meten en te bevorderen.

Persoonlijk voel ik mij vanuit mijn wetenschappelijke specialisatie inzake onderwijsmanagement dan ook perfect thuis in dit steunpunt, dat m.i. ook in de netten, organisaties van schooldirecties en leraren bondgenoten dient te zoeken en te vinden.

En ten slotte is leerlingenparticipatie ook iets dat vanuit het primaire onderwijsproces, lees de klaspraktijk, kan worden verantwoord. Elke leraar zal erkennen dat een passieve leerling hem meer stoort dan een 'moeilijke' leerling. Op gevaar af leerlingenparticipatie als een didactisch hulpmiddel te bestempelen, lijken de moderne inzichten inzake didactiek, de ontwikkeling van ICT, en de actieve methodiek toch even vele pleidooien voor leerlingenparticipatie.

Leerlingenparticipatie is echter geen dwangmiddel, het moet een resultaat zijn. Met andere woorden: leerlingen zullen pas inter-esse vertonen, er dus met hun gedachten bij zijn en daardoor ook actief aan het leerproces deelnemen als het klasgebeuren hen ook interesseert, aanspreekt, motiveert. Het Steunpunt Leerlingenparticipatie acht het dan ook zijn primaire missie op te roepen en bij te dragen tot een meer interessant onderwijs.

Zoals reeds gezegd bestaat het Steunpunt Leerlingenparticipatie uit vier medewerkers, geleid door Chico Detrez. Het zijn deze mensen die het waar moeten maken, daarbij financieel gesteund door de Vlaamse overheid, strategisch begeleid door de bestuursorganen en moreel gesteund door het veld waarvoor zij werken, u dus. Het lijkt mij zinvol jaarlijks dit soort afspraak op inspraak te organiseren, opdat wij ook de kans zouden hebben aan de doelgroep waarvoor wij werken de vorderingen en resultaten te communiceren.

Daarbij is de resultaatverbintenis die wij met de overheid hebben afgesproken richtinggevend.

Eerder dan wat wij het laatste jaar hebben gedaan, geef ik jullie aan wat wij volgend schooljaar willen doen:

In het ondersteuningsaanbod:

- Trajectbegeleiding: scholen die op het steunpunt een beroep doen om gedurende max. 6 halve dagen met een SLP-begeleider school- of klasgericht aan het werk te gaan;
- Participatieve projecten: zowat hetzelfde, maar korter in tijd en thematisch; wat dacht u van een circusproject, een fotoproject, een radioproject...;
- Schoolontmoetingsdagen, uiteraard mét leerlingen;
- Pedagogische studiedagen: voor scholen die het niet kunnen laten om de klassieke hoogmissen wat actueel te kleuren.

Daarnaast proberen Chico en zijn team een aantal alternatieve werkvormen in te voeren, waarbij niet zozeer het aanbod, en ook niet de vraag, maar de combinatie van beide richtinggevend zijn. In totaal met vijf scholen intern werken en met veel meer scholen twee keren twee cycli van vier dagen doorgaan.

Wij noemen dat vooreerst de klankbordgroepen en gemengde werkgroepen: scholen die iets willen doen maar waarvoor de directie nog niet rijp is om het door de leerlingen te laten beslissen: dus geven wij die directie een klankbord of een werkgroep met leerlingen die die directie kan reflecteren, adviseren, motiveren...

En dan hebben we nog een paar projecten die eerder gericht zijn om in samenwerking met scholen dingen te ontwikkelen.

Persoonlijk ben ik nogal voorstander van een inbraak van het Steunpunt Leerlingenparticipatie in de lerarenopleidingen. Zo maken wij onszelf overbodig (hoewel wij ons geen illusies maken).

Voor de rest willen wij heel expliciet werk maken van leerlingenparticipatie in het basisonderwijs, en voor de wat heet 'moeilijkere groepen'. Wij denken dan aan BSO en DBSO, maar tegelijkertijd zijn wij ervan overtuigd dat wij van de daar opgedane ervaring meer kunnen leren, dan zij van ons.

En ten slotte is er nog het internationale aspect: minister Vanderpoorten gaat haar voorzitterschap van het Belgische EU-halfjaar stellen in de focus van de participatie. Wij zijn daar klaar voor. Onze mensen zijn hun Engels en Frans aan het bijschaven. Wij willen een voorbeeld stellen.

Om te besluiten:

Onze niet geringe ambitie is een bijdrage te leveren tot het verhogen van de kwaliteit van het Vlaamse onderwijs. Daarvoor zijn we zelf een aantal kwaliteitscriteria aan het uitwerken:

- Leerlingen moeten het besef hebben dat ze invloed hebben;
- Of je ze nu veel of weinig ruimte geeft: als ze dat zelf niet beseffen is er weinig participatief effect;
- Leerlingenparticipatie behoeft ook informatie: een evidentie, die met de nieuwe ICT media des te meer gerealiseerd kan worden;
- Leerlingenparticipatie moet ook ondersteund worden door 'zingeving': leerlingen moeten begrijpen dat zij zin-vol bezig zijn;

Dit maar om te zeggen dat het Steunpunt Leerlingenparticipatie een zaak is van mensen: Chico, Jan, Luc en Werner. Lok ze uit hun tent: activeer ze, opdat zij zouden participeren aan leerlingenparticipatie.

KABINET ONDERWIJS (DE HEER JO DE RO)

Door de afwezigheid van de heer De Ro werd dit onderdeel geschrapt.

VLAAMSE SCHOLIERENKOEPEL (CHRIS DE RYCKER), INLEIDING OP HET THEMA VERTROUWENSLEERLINGEN

Vanwege de grote interesse voor het project vertrouwensleerlingen hebben wij, scholieren, dit gekozen om als middagthema te behandelen.

Je zult nu denken: waarom vinden wij dit nu zo belangrijk? Wel, we willen samen school maken, leerlingen willen mee verantwoordelijk zijn en zich inschakelen in het hele schoolgebeuren. De leerlingen moeten daar enerzijds de nodige vorming voor krijgen, maar anderzijds zou het ook vreemd zijn dat leerlingen alleen gebruikt zouden worden om die nulde lijn te zijn en dus sociale problemen op te lossen, maar verder niets...

Als er nu fundamentele problemen zijn i.v.m. de relatie leraar - leerling, moeten de leerlingen ook suggesties kunnen doen over hoe het beter kan.

Neem nu bijvoorbeeld dat verschillende leerlingen een probleem hebben met éénzelfde leerkracht, dan moet er een advies geformuleerd kunnen worden over dat probleem en op die manier hebben de leerlingen weer iets verworven op het gebied van inspraak.

Wat ik nu eigenlijk wil zeggen, is dat als leerlingen capabel worden geacht om zo'n 0-de lijn te verzorgen, mits de nodige ondersteuning krijgen weliswaar, ze ook in staat zijn om problemen te signaleren en mee te werken aan de oplossing ervan. De school MOET dan aanvaarden dat leerlingen ook inspraak hebben op andere vlakken.

Dus als je leerlingen bekwaam acht om mee school te maken, laat ze dan ook écht meewerken en meebeslissen over het beleid, de richting en de koers van het schoolgebeuren.

VSK streeft zeer hard naar participatie en hiermee zijn we dus ook op dit project, namelijk de vertrouwensleerlingen, gebotst.

Wat zijn vertrouwensleerlingen eigenlijk?

Het zijn:

- leerlingen die voor alle leerlingen van hun eigen school
- op vrijwillige basis
- binnen hun eigen school
- fungeren als vertrouwenspersoon

Ten eerste: leerlingen voor leerlingen

Het zijn dus leerlingen die zorg dragen voor medeleerlingen, zodat zij de meest nabije 'hulpverlenende schil' vormen, de zogezegde nulde lijn.

Op de eerste lijn staan dan de zogenaamde groene leerkrachten, op de tweede de CLB's en de leerlingenbegeleiding en op de derde lijn staan dan de externen, mensen van buiten de school. Het is voor vele leerlingen veel gemakkelijker om naar een medeleerling te stappen met een probleem, zij zijn immers jong op hetzelfde moment en zitten in hetzelfde milieu, hier dus de school.

Als het een oudere leerling is, heeft hij of zij ook al een breder gamma aan levenservaring en tussen de verschillende vertrouwensleerlingen zal ook meestal wel iemand zitten die iets dergelijks heeft meegemaakt en zo kan je er soms ook beter op ingaan.

Ten tweede: op vrijwillige basis

Het gaat dus volledig om een vrijwillig engagement dat mogelijk gemaakt wordt doordat de school en het CLB deze methodiek ondersteunen.

Het gaat dus niet om een selectie of een opdracht, maar kandidaten kunnen zelf beslissen of ze zich hiervoor willen inzetten, van zichzelf vinden dat ze hun tijd erin willen steken, de verantwoordelijkheid willen dragen... Zo ja, probeer het dan en ga ervoor zou ik zo zeggen!

Ten derde: binnen de eigen school

Je kunt je dus structureel inbouwen in de school door een eigen lokaal in te richten, genoeg erkenning te hebben en genoeg beschikbaar te zijn, maar dit zijn regels die je binnen je eigen school moet afspreken.

Tot slot: fungeren we als vertrouwenspersoon

Dit is misschien het vaagste. Zoals ik al eerder zei vormen de vertrouwensleerlingen de 0-de lijn. Aan hen worden enkele basisvaardigheden bijgebracht om goed te kunnen handelen en functioneren als vertrouwenspersoon.

Enkele voorbeelden van die basisvaardigheden zijn actief luisteren, contacten leggen, de oplossing bij de 'klant' laten maar deze wel begeleiden in diens ontwikkeling, gesprekstechnieken, discretie en (gedeelde) geheimhouding.

Maar om dit alles niet te saai en langdradig te maken, hebben wij twee vertrouwensleerlingen uitgenodigd. Zij weten er tenslotte nog veel meer van dan wij.

Interview met Anke en Veerle, twee vertrouwensleerlingen

Vertrouwensleerlingen hebben zwijgplicht. Toch kan ik me voorstellen dat dit niet eenvoudig is. Soms moet je toch iets doorvertellen. Hoe ga je daarmee om?

We hebben inderdaad zwijgplicht. Maar dat wil uiteraard niet zeggen dat we alles alleen trachten op te lossen. Dat kan ook niet. Wanneer we de toestemming hebben van de persoon in kwestie, dan vertellen we het aan het CLB of het JAC.

Met welke problemen of vragen komen de meeste leerlingen bij jullie?

Liefdesproblemen en een slechte relatie met een leerkracht zijn de voornaamste problemen waarmee ze tot bij ons komen. Toch zijn het niet altijd negatieve zaken. Soms gebeurt het dat leerlingen gewoon een gezellig babbeltje met ons komen doen. Ook dat moet kunnen.

Wanneer zijn jullie bereikbaar? Wanneer is jullie lokaal open?

Tijdens elke pauze is het lokaal open, maar we zijn uiteraard ook op de speelplaats en in onze vrije tijd aanspreekbaar. In het begin van het schooljaar gaan we ons in elke klas voorstellen. Op die manier kennen alle leerlingen ons wel. De leerlingen kennen ons en spreken ons ook vaak op de speelplaats aan. Ook via het internet komen soms vragen bij ons terecht.

Elk jaar organiseren we ook een grootse dag waarbij we vertrouwensspelletjes spelen met de hele school. Ook op die manier wordt er reclame gemaakt voor het initiatief en raken we iets meer bekend in onze eigen school.

Welke opleiding kregen jullie om vertrouwensleerling te worden? Hoe zijn jullie vertrouwensleerlingen geworden?

In het begin van het schooljaar komen de vertrouwensleerlingen in elke klas en geven we uitleg over wat er in de school zoal gebeurt. Maar tijdens deze uiteenzetting wordt er ook een oproep

gedaan om zelf vertrouwensleerling te worden. Elk jaar komen er dus een aantal nieuwelingen bij. Deze leerlingen komen eerst een aantal weken kijken en dan zien we zelf al of het iets wordt of niet. Soms adviseren we de jongeren om nog een jaartje te wachten of geven we hun tips over waar ze nog aan moeten werken.

Wijzelf krijgen ook nog altijd vorming. Via rollenspelen worden onze luistercapaciteiten geoptimaliseerd en we doen ook vaak vertrouwensspelletjes om de teamspirit in onze eigen groep te verhogen. Daarnaast hebben we ook regelmatig overleg met onze 'collega's' en het CLB. Ook daar krijgen we nog tips, zodat we een probleem beter kunnen aanpakken.

Wat is er zo leuk aan vertrouwensleerlingen?

Het leuke is dat je mensen kunt helpen.

(Vraag uit de zaal) Wat doe je met de zwijgplicht als je moet doorverwijzen, maar de leerling wil niet dat je het vertelt?

We hebben een contract ondertekend waar we ons aan houden. Maar als we er onszelf niet goed bij voelen, dan vertellen we het wel aan de rest van de groep, maar dan wordt de naam van de persoon in kwestie niet vermeld.

En wat gebeurt er met de ouders? Licht je hen in?

Neen, wij zijn geen hulpverleners. Wij verwijzen door, het is dan aan die professionele organisatie om die beslissing te nemen.

CENTRUM VOOR ZORGVERBREDING, CLB BRASSCHAAT (PHILIP GUTTIG)

Citroenen zijn niet hetzelfde als bananen. Dát vindt iedereen logisch. Het is dan ook even logisch dat leerlingenparticipatie niet hetzelfde is als vertrouwensleerlingen.

Er zijn uiteraard een aantal gemeenschappelijke elementen, maar toch ook een aantal verschillen. Een klimaat voor citroenen zal ook wel goed zijn voor bananen; dat geldt eveneens voor leerlingenparticipatie en vertrouwensleerlingen. Citroenen kan je niet als meststof gebruiken voor bananen, en ook dat geldt voor het thema van vandaag. Vertrouwensleerlingen wordt al té vaak als excuus gebruikt voor leerlingenparticipatie, en dat is een grote redeneringsfout. Leerlingenparticipatie is een decretaal vastgelegd recht, vanuit het Verdrag inzake de Rechten van het Kind. Vertrouwensleerlingen is een methodiek binnen leerlingenbegeleiding op het niveau van de medeleerlingen.

Vertrouwensleerlingen is hulpverlening, gesitueerd op de nulde lijn. Een aantal doelstellingen worden hierbij geformuleerd:

- Primaire doelstelling: Leerlingen dragen zorg voor medeleerlingen vanuit een peergedachte. Vertrouwensleerlingen fungeren als ervaringsdeskundigen binnen de school en werken drempelverlagend naar de professionele hulpverlening toe.
- Secundaire doelstelling: Vertrouwensleerlingen bieden kansen voor leerlingenparticipatie.

In het verleden kwam de vraag van vertrouwensleerlingen van de school zelf, nu gebeurt het meer en meer vanuit de leerlingen zelf. Jongeren komen met jongeren van andere scholen in contact en komen zo meer te weten over het initiatief vertrouwensleerlingen (via internet, vrije tijd).

Als de vraag vanuit de leerlingen komt, dan kan de school hierop ingaan of het wegwimpelen. Uiteraard ging dan een belangrijke kans aan leerlingenparticipatie verloren.

Leerlingen gaan te rade bij leeftijdsgenoten. Dit biedt kansen, maar ze zijn uiteraard niet afdwingbaar. Het is dan ook belangrijk om in de eerste plaats een bevraging te doen binnen de schoolmuren waardoor men zicht krijgt op de behoeften van de leerlingen. Na deze bevraging kan er een profiel opgesteld worden van de vertrouwensleerling. Wat moet hij/zij kunnen? Waarvoor zal men vooral bij hem/haar te rade gaan? Elk profiel is aangepast aan de specifieke verwachtingen van elke school.

Een volgende stap is de verwezenlijking van de fysieke (h)erkenning als vertrouwensleerling. De school staat garant voor een minimum aan logistieke ondersteuning. Ook het terbeschikking stellen van een lokaal is hierbij een belangrijk element.

Vervolgens is de integratie in leerlingenbegeleidingsvisie op school van deze vertrouwensleerlingen essentieel. Het is dan ook belangrijk dat zowel de school als het CLB vertrouwensleerlingen erkennen en vertrouwen dat deze jongeren een belangrijk element zijn binnen de nulde lijn hulpverlening. Hierbij moet er ook naar een evenwicht gezocht worden tussen enerzijds voldoende autonomie geven aan de jongeren en anderzijds hen op gepaste wijze ondersteunen.

Aan een initiatief als vertrouwensleerlingen zijn ook een aantal risico's verbonden. Een aantal zet ik even op een rij:

- Pseudo-participatie: vertrouwensleerlingen als excuus voor de directie en de school.
- Misbruik als vlag (doelstellingenverwarring): enkel wanneer het de school uitkomt, wordt het initiatief voorgesteld (op opendeurdagen, bij de doorlichting).
- Overspannen verwachtingen. Wees dan ook realistisch en stel de verwachtingen voor de school, de leerlingen en de vertrouwensleerlingen niet té hoog.

- Geen inbedding in schoolcultuur. Wanneer de vertrouwensleerlingen los van de school staan, dan heeft dit zeker geen kans tot slagen.

De vraag die ik graag wens te beantwoorden, is de volgende: 'Hoe leerlingenparticipatief is het initiatief vertrouwensleerlingen?' Ik geef drie mogelijkheden:

- Als vlag: vertrouwensleerlingen zijn gelijk aan leerlingenparticipatie. Beide worden gelijkgesteld.
- Als hefboom: vertrouwensleerlingen leiden tot leerlingenparticipatie. Wil je Vertrouwensleerlingen een kans van slagen geven, dan moet je een aanzet geven rond leerlingenparticipatie.
- Als zintuig: vertrouwensleerlingen maken deel uit van leerlingenparticipatie. De mate waarin vertrouwensleerlingen slaagt, hoe meer kans dat de school ook goed bezig is rond leerlingenparticipatie. Wanneer je vertrouwensleerlingen als zintuig gebruikt, ben je goed bezig wat leerlingenparticipatie betreft.

In de eerste twee gevallen (vlag en hefboom) worden de doelstellingen verward: men wil als prioritair doel leerlingenparticipatie bereiken en gebruikt daarvoor de methodiek vertrouwensleerlingen. Enkel bij het laatste (als zintuig) beantwoordt het aan de invulling of versnelling van leerlingenparticipatie die op de school reeds in ontwikkeling was. De methodiek vertrouwensleerlingen gedijt beter naarmate er een participatief klimaat in de school aanwezig is.

Conclusie: het leerlingenparticipatiegehalte van de methodiek vertrouwensleerlingen hangt niet af van de methodiek zelf, die wel een aantal kansen biedt op leerlingenparticipatie, maar enkel indien ingebed in een breder schoolparticipatief klimaat.

Laat ik de vergelijking maken met een skiër: er zijn twee ski's. De ene moet de andere volgen en enkel dan gaat men vooruit.

JOHAN BERTELS, LANDELIJKE JEUGDDIENST IN PETTO

Namiddagsessie

WERKGROEP 1 EN 2: ZULLEN WE VOOR VERTROUWENSLEERLINGEN KIEZEN?

Door de enorme interesse voor dit thema (de starters) werden er twee identieke werkgroepen gemaakt.

DEEL 1: HET PROJECT VERTROUWENSLEERLINGEN

1. Centrum voor Zorgverbreding Brasschaat

Het CVZ is een multidisciplinair team binnen het CLB Brasschaat dat methodieken ontwikkelt en projecten opzet in het onderwijs. Doel is steeds een 'positieve gedragssturing' (preventief en remediërend). Begeleiding op school behoort tot de mogelijkheden; het werk wordt daarnaast 'uitgedragen' d.m.v. publicaties, lezingen, vormingssessies...

Het project 'Vertrouwensleerlingen' ontstond naar aanleiding van een concreet voorval in een school waar het CLB actief was. Binnen het team werden vragen gesteld omtrent de mogelijkheden en beperkingen van hulpverlening op school. Na literatuuronderzoek en contacten met leerlingen en onderwijsbetrokkenen werd van start gegaan met een project dat leerlingen als 'nulde-lijnshulpverleners' zou inschakelen op school.

Enkele doelstellingen:

- Hulpverlening creëren die dichterbij jongeren staat.
- Het 'zorg dragen voor elkaar' stimuleren.
- Gebruik maken van 'ervaringsdeskundigheid' van leerlingen.
- Vroegtijdig opvangen van behoeftesignalen.
- Hulpverlening door en voor jongeren (aanvullend op bestaande initiatieven).
- Jongeren als 'bekwaam' beschouwen (competentievraag).
- Drempelverlaging naar hulpverlening.
- Verbeteren leef- en leerklimaat op school.

2. Peers

(H)erkenning tussen diegenen die op een bepaald ogenblik gelijklopende ervaringen hebben. Er is sprake van een sterke verbondenheid/grote betrokkenheid (het 'klikt').

Enkele verwante begrippen:

- Peer counseling: peers helpen elkaar bij persoonlijke problemen
- Peer mediation: bemiddeling tussen peers rond een bepaald conflict
- Peer teaching: peers helpen elkaar in een leersituatie
- Peer support: als peer een doelgroep ondersteunen vanuit ervaring
- Peer empowerment: peers versterken vanuit vorm van peer education

Elke school beslist zelf welke (meng)vorm het best aansluit bij de noden. Daartoe worden het best zoveel mogelijk betrokken partijen geconsulteerd.

3. Vertrouwensleerlingen

Vertrouwensleerlingen zijn leerlingen die op vrijwillige basis binnen hun eigen school fungeren als vertrouwenspersonen voor alle leerlingen.

Valkuilen/pijnpunten:

- Kwaliteitsbewaking
- Alibi voor andere lijnen
- 'Ont-peering': vertrouwensleerlingen ontwikkelen zich als specialisten, en zijn niet langer leerlingen onder de leerlingen
- Representativiteit naar verschillende doelgroepen
- Zwijgplicht
- Interne taakverdeling
- Aanvaardingsgraad – geloof – schoolklimaat
- Negeren beperkingen – draagkracht
- Misbruik
- Nood aan opfrissing

DEEL 2: VRAGEN

De deelnemers kregen de gelegenheid om vragen te stellen aan een panel, bestaande uit mensen van het CVZ en een vertrouwensleerling. Hieronder kun je een synthese lezen van de meest gestelde vragen in beide werkgroepen. De vragen zijn gebundeld in een aantal thema's.

1. Hoe verloopt de samenwerking met andere hulpverlening/instanties op school? Is er sprake van concurrentie?

Vertrouwensleerlingen bevinden zich op de nulde lijn. Zij zijn een tussenschakel in een soort 'integrale hulpverlening', die er precies op gericht is de stap naar de hulpverlening (van bijvoorbeeld het CLB) te vergemakkelijken. Als blijkt dat leerlingen ervoor terugschrikken om naar een volwassen vertrouwenspersoon te stappen, dan kan de vertrouwensleerling fungeren als een soort tussenstap, door verwijsopties voor te stellen.

Samenwerking is dus raadzaam, al moet men beducht zijn voor 'ont-peering', die kan ontstaan als leerlingen te veel ingekapseld worden in formele overlegorganen (bijvoorbeeld het overleg leerlingenbegeleiding). Vertrouwensleerlingen moeten leerlingen onder de leerlingen blijven. Een mogelijkheid is een soort 'platformoverleg', waarbij leerlingen gerespecteerd worden in hun status.

Het contact met de leerlingenraad kan maar beter goed zijn. Vertrouwensleerlingen ontstaan vaak uit de leerlingenraad; anderzijds kan een project Vertrouwensleerlingen op school een hefboom zijn om tot een leerlingenraad te komen.

Het wantrouwen dat bij de school/leerkrachten kan bestaan, neem je het best weg door goodwill te creëren (geen misbruik maken van je status, afspraken respecteren, geen voorrechten

opeisen). Bij de start is het belangrijk goed te communiceren, vertrekkend vanuit de vraag wat eventueel de bezwaren kunnen zijn.

2. Hoe ga je van start met dit initiatief?

Steeds vaker ontstaat Vertrouwensleerlingen op school op vraag van de leerlingen (de internetcommunicatie kan daarbij een rol spelen). Soms geeft de leerlingenraad de voorzet, maar ook individuele leerlingen nemen initiatief.

Belangrijk is een behoeftepeiling. Vragen die daarbij gesteld kunnen/moeten worden zijn: 'Zijn er problemen?', 'Wie kan je daarbij helpen?' en 'Kan je zelf een rol spelen?' De school moet alert zijn voor wat leeft bij haar leerlingen. Vele vragen vereisen een professioneel antwoord, maar heel wat vragen kunnen ook perfect beantwoord worden door medeleerlingen. Die vaststelling op zich kan al een aanleiding zijn om met VL van start te gaan.

Het is belangrijk dat er als aanzet een rondvraag gebeurt van de leerkrachten, leerlingen en directie. Op die manier krijg je een antwoord op vragen zoals: 'Wat kan een vertrouwensleerling zijn?', 'Welk profiel is binnen de school belangrijk?' Op basis van de antwoorden kan een inventaris gemaakt worden en een profielschets van een vertrouwensleerling.

In de voorbeeldschool werd gedurende een aantal weken op woensdagnamiddag met de geïnteresseerde jongeren verder nagedacht en vergaderd over het initiatief. Doordat dat meermaals gebeurde, ontstond al een natuurlijke selectie. Al snel ontstaat er een vaste groep van leerlingen die verder willen nadenken.

Op die woensdagnamiddagen werd samen met de leerlingen ook gezocht naar de specifieke sociale vaardigheden die de vertrouwensleerling nodig had (bv. leren luisteren, non-verbale communicatie)

De groep had duidelijk nood aan een starterspakket, een draaiboek. Dat kan bij het Centrum voor Zorgverbreding in Brasschaat besteld worden. Toch moet men hiervoor oppassen. Het initiatief moet groeien vanuit de school, van binnen uit. Het mag geen kopie zijn van soortgelijke initiatieven in andere scholen. Elke schoolcultuur is anders en het project Vertrouwensleerlingen moet ook aan deze specifieke cultuur aangepast zijn.

3. Start je enkel met vertrouwensleerlingen als er een probleem is?

Misschien wel, maar het is zeker geen voorwaarde. Door de vertrouwensleerlingen komt de school ook problemen te weten. Door de signalen van de vertrouwensleerlingen merken de leerkrachten en de directie dat er in de school bv. wel een groot probleem is wat pesten betreft. Als school zie je dat niet altijd. Doordat vertrouwensleerlingen dichterbij hun leeftijdsgenoten staan, kunnen zij ook veel gemakkelijker de vinger op de wonde leggen. Dat hoeft uiteraard niet altijd een doel op zich te zijn, maar het is wel mooi meegenomen.

4. Hoe wordt de vorming georganiseerd?

Het belang van de vorming mag niet overschat worden. Het moet van bij de start duidelijk zijn dat de vertrouwensleerlingen geen kleine psychologen mogen zijn, want dan zijn het geen peers meer. Ze moeten in de eerste plaats leeftijdsgenoten en ervaringsdeskundigen zijn.

Vertrouwensleerlingen zijn een aparte vorm van ondersteuning, maar geen vervanging van de hulpverlening.

De opleiding wordt verzorgd door het CLB van de school, of door de school zelf (groene leerkrachten, vertrouwensleerkrachten...). Het Centrum voor Zorgverbreding coacht volwassenen, en richt zich in principe niet op leerlingen. Er bestaat een draaiboek. Leerlingen krijgen geen opleiding tot professionele hulpverleners. Er wordt een soort basis gelegd die het functioneren als vertrouwensleerling gemakkelijker maakt. In de opleiding wordt onder meer aandacht besteed aan luistervaardigheid, communicatie, het geven van feedback, het interpreteren van lichaamstaal en houding. Belangrijk daarnaast is de groepsvorming. Tijdens de vergaderingen staat onder meer 'de ronde' centraal, waarin vertrouwensleerlingen melden wat ze zelf hebben meegemaakt.

Vertrouwensleerling moeten zich voortdurend evalueren, vanuit de vraag: 'Zitten we nog goed?'

Er zijn jongeren die zelf de vorming bepalen. Ze geven zelf een keuze op van de inhoud waarover ze meer wensen te weten. Ze zoeken dan zelf een spreker of een organisatie die hen kan helpen. Uiteraard is het voor de school en het CLB dan ook belangrijk dat de jongeren hierin gesteund en gestimuleerd worden.

5. Wie kan vertrouwensleerling worden? Is er een minimumleeftijd?

Iedereen kan vertrouwensleerling worden. Er wordt niet geselecteerd of bewust gerekruteerd. Vandaar hecht de opleiding veel belang aan het groepsproces. Er bestaat inderdaad een gevaar dat vertrouwensleerlingen personen aantrekt die zelf ervaring hebben met problemen, en daardoor verkeerdelijk denken dat ze anderen kunnen helpen. Voor leerlingen met een negatief zelfbeeld kan het een hele opkikker zijn dat ze het gevoel hebben deel uit te maken van een groep. De notie peer-werk is ook belangrijk binnen vertrouwensleerling.

Als blijkt dat iemand niet opgewassen is tegen de taak, dan zal het team oplossingen formuleren. Een mogelijkheid is hem/haar te laten bijstaan door een andere vertrouwensleerling, of hem/haar meer in te lassen voor andere activiteiten (pr, spelletjes, promotie, overleg...)

Belangrijk is een positieve beeldvorming rond de vertrouwensleerling. Hun aanwezigheid/beschikbaarheid is niet voldoende, maar moet ondersteund worden door gerichte 'marketingactiviteiten'. Mogelijkheden zijn prijskampen, spelletjes, ludieke activiteiten, die de vertrouwensleerling profileren als gewoon leerlingen onder de leerlingen.

De minimumleeftijd is verschillend van school tot school. In sommige scholen wordt er enkel gerekruteerd in de laatste graad secundair. In andere scholen start men vanaf het derde jaar. Ook dat is afhankelijk van de vraag en verwachting van de school en de leerlingen. In Nederland zijn er zelfs vertrouwensleerlingen van 12 jaar. Daar werkt men ook anders: er is eerst een vorming en dan pas een selectie. Bij ons gebeurt een natuurlijke selectie vooraf.

6. Hoe tijdrovend is het om vertrouwensleerling te zijn?

Dat valt wel mee. In de voorbeeldschool bestaat een beurtrol voor de permanentie in het lokaal tijdens de pauzes. Dat neemt uiteraard niet weg dat de VL ook op de speelplaats of in de vrije tijd worden aangesproken. Maar al bij al valt het wel mee.

Vertrouwensleerlingen hebben pieken in het begin van het schooljaar (opvang 1ste graad) en op het einde van het schooljaar (proefwerken). Een gemiddelde van 5 'cases' per maand is realistisch voor de voorbeeldschool.

Het dynamisme van vertrouwensleerlingen hangt nauw samen met de bekendheid van het initiatief en de voortdurende inspanningen om het 'levend' te houden. Een zekere dosis pr is dus aangeraden.

7. Hoe reageer je op een leerling die gepest wordt? Of op een conflict tussen een leerling en een leerkracht?

Eerst wordt er gekeken wie fout is, of er een bepaalde aanleiding is geweest voor het pestgedrag. Vervolgens wordt er met de gepeste naar een oplossing gezocht. Zo helpt een confrontatie met de pester vaak.

Als er een conflict is tussen een leerling en een leerkracht gaat men niet per definitie praten met de leerkracht. Dat kan wel gebeuren, maar het is toch veeleer uitzonderlijk.

8. Creëren vertrouwensleerlingen geen verwachtingen in die ze niet kunnen inlossen?

De verwachtingen vanuit de school zijn over het algemeen groter dan bij leerlingen. Vooral in scholen waar de vertrouwensleerlingen fungeren als een soort 'schaamlapje' ("zij doen het, dus wij hoeven het niet te doen"), kunnen weleens verwachtingen bestaan.

Bij leerlingen zijn de verwachtingen gevarieerder. Op het ogenblik dat leerlingen de stap zetten om met een vertrouwensleerling te praten zijn er al een aantal dingen gebeurd. De leerling heeft voor zichzelf het probleem gedefinieerd en heeft besloten tot 'outing'. De vertrouwensleerling gaat geen oplossingen voorstellen, maar zal de persoon aanmoedigen om zelf een oplossing te formuleren. Anderzijds zijn de problemen meestal niet echt 'groot', en volstaat het vaak dat de leerling iemand ontmoet die bereid is te luisteren.

Belangrijk is hoe dan ook een nauwkeurige afbakening van bevoegdheden, en een duidelijke communicatie daaromtrent naar de leerlingen. Voor problemen met leerkrachten bijvoorbeeld lijken VL niet het geschikte kanaal. Vandaar het belang van een duidelijke terugkoppeling: wat willen jullie dat wij voor jullie doen?

9. Gaan leerlingen niet makkelijker naar vrienden dan naar vertrouwensleerlingen?

Voor heel wat problemen gaan jongeren naar hun vrienden. Vertrouwensleerlingen moeten dan ook niet de ambitie hebben de enige 'probleemoplossers' te zijn. Ze kunnen zich bijvoorbeeld ook richten op hun informatiefunctie, door een soort infobank voor leerlingen op te richten. Vertrouwensleerlingen is niet voor iedereen de 'perfecte' ondersteuning. Uiteraard zijn er heel wat leerlingen die naar hun vrienden gaan of bij hun ouders te rade gaan.

10. Aan welke voorwaarden moet een eigen lokaal voldoen?

Een lokaal kan leerlingen die een beroep doen op vertrouwensleerlingen 'stigmatiseren'. Vandaar de nood aan een locatie met een beperkte 'zichtbaarheid', die toch centraal genoeg gelegen is. Het belang van een eigen locatie mag echter niet overdreven worden. Vertrouwensleerlingen zijn in de eerste plaats leerlingen onder leerlingen. Hun nut beperkt zich niet tot de ogenblikken waarop ze permanentiegewijs bereikbaar zijn; ook op de speelplaats, in de klas, de eetzaal... zijn ze in principe aanspreekbaar.

Het stigmatiserende effect van vertrouwensleerlingen hangt trouwens erg samen met het schoolklimaat. In ideale omstandigheden is de sfeer zo open, dat praten met een vertrouwensleerlingen door niemand als een uitzonderlijk feit wordt beschouwd.

11. Heeft het CLB hier wel tijd voor?

Ja, maar de CLB-begeleider moet dit ook wel willen. Als CLB en de school moet je samen keuzes maken. Dat staat in een contract. Als je als school vraagt om goede begeleiding van de vertrouwensleerlingen dan wordt hieraan ook prioriteit gegeven. En soms gebeurt het inderdaad dat er wel wat weerstanden vanuit het CLB komen. Maar het is een recht van de school om deze ondersteuning toch te krijgen.

Uiteraard is het niet alleen een taak van het CLB. Ook de leerkrachten kunnen hierin een belangrijke rol spelen. In sommige scholen zijn het de leerlingen zelf die de leerkrachten aanspraken voor ondersteuning.

12. Wat is de keerzijde van de medaille?

- Ontgoocheling voor de vertrouwensleerlingen dat het geen overrompeling is van vragen en problemen. In eerste instantie denken de jongeren dat het over veel meer hulpvragen gaat. Maar in de meeste gevallen is dat niet zo. Daarom bieden de meeste vertrouwensleerlingen ook taakbegeleiding aan of verzorgen ze het onthaal bij nieuwe leerlingen.
- Zwijgplicht. Jongeren nemen dit erg au sérieux, maar soms is het niet eenvoudig. In het begin was er in Brasschaat geen overleg mogelijk omdat iedereen de zwijgplicht enorm respecteerde. Nu wordt er vaak anoniem een verhaal verteld en vervolgens is de groep gezamenlijk vertegenwoordigd. Dan gaat het om een gedeelde zwijgplicht (samen met leerkrachten, leerlingen en directie...).
- Verschillen binnen de school. Je moet erop toekijken dat er verschillende groepen vertegenwoordigd zijn binnen de vertrouwensleerlingengroep (bv. als je een school hebt met verschillende nationaliteiten, zorg je ook het best dat deze nationaliteiten eveneens vertegenwoordigd zijn). Ook een evenwicht tussen jongens en meisjes en de leeftijdsgroepen is belangrijk.

WERKGROEP 2: VOOR WIE NET GESTART IS

Het panel van ervaringsdeskundigen bestond uit vier vertrouwensleerlingen en twee begeleiders (een CLB-medewerkster en een leerkracht) van het Lyceum in Deurne.

Op 1 september 2000 is men met het project vertrouwensleerlingen van start gegaan. Het project kreeg de naam 'Troublebusters' mee. Als leidraad heeft men het draaiboek gebruikt van het Centrum voor Zorgverlening, CLB Brasschaat. Er werden wel eigen accenten gelegd; zo is men al van start gegaan met leerlingen van de eerste graad.

DEEL 1: DE STAPPEN IN DIT PROJECT

Stap 1: overleg directie-leerlingenparlement.

De school klopte zelf bij het CLB aan met de vraag om een project op te zetten. Er werd een infovergadering georganiseerd omtrent de haalbaarheid van het project op de school. De belangrijkste vraag was: gebeurt er al voldoende aan leerlingenparticipatie binnen de school? Vervolgens was er een overleg met het leerlingenparlement van de school.

Stap 2: voorstelling van project aan leerkrachten en leerlingen

Dat gebeurde aan de hand van teksten, vergaderingen...

Stap 3: toetsen van interesse bij leerlingen adhv enquêtes

Via een enquête ging men na welke behoeften er waren bij de leerlingen i.v.m. een project Vertrouwensleerlingen. Bestond er interesse voor? Welke problemen zijn er onder de leerlingen? Welke problemen zouden eventueel door vertrouwensleerlingen aangepakt kunnen worden? Uit de enquête bleek dat vooral de lagere jaren behoefte hadden aan een dergelijk project.

Stap 4: informatievergadering voor geïnteresseerden

De volgende vragen kregen op deze informatievergadering een antwoord: wie of wat is een vertrouwensleerling? Welk engagement wordt er gevraagd?

Uiteraard was er ook veel tijd uitgetrokken voor het geven van informatie rond de opleiding, het contract, de zwijgplicht...

Stap 5: Kennismakingsdag vertrouwensleerlingen

Vijftien jongeren boden zich aan, uit drie verschillende graden. Er volgde een bespreking van het project met een meer concrete invulling (praktische afspraken, opleidingsdagen, bijeenkomsten...).

Stap 6: Opleidingsdagen

De opleiding bestond uit twee halve en één hele dag vorming (oktober -november). De nadruk tijdens deze dagen lag vooral op

- de groepsdynamica;
- het inoefenen van sociale en communicatievaardigheden, via rollenspelen;
- de zwijgplicht;
- leren met problemen om te gaan, grenzen te stellen...;
- Hoe promotie voeren? Afspraken maken over brochures, foto's, folders...;
- Concrete afspraken (welke dagen is er permanentie);
- ...

Stap 7: bekendmaking van het project in de school door vertrouwensleerlingen

In de klassen werd het initiatief voorgesteld in de klassen. Ook de affiches, brochures werden opgemaakt.

Vanaf januari 2001 ging men daadwerkelijk van start.

Het succes was groot. Er kwamen veel reacties, vooral van leerlingen uit het eerste jaar. Men zag ook dat leerlingen voornamelijk een beroep deden op Troublebusters van hun eigen leeftijd.

Stap 8: permanente coaching – ondersteuning

Dat gebeurde telkens door een CLB-medewerkster en leerkracht van de school.

- Mee opvolgen van project op school, aanwezig zijn voor de vertrouwensleerlingen.
- Wekelijkse bijeenkomst van vertrouwensleerlingen en begeleiding. Tijdens deze bijeenkomsten worden geen namen genoemd van leerlingen, maar worden de cases wel besproken. Zo staat niemand er alleen voor.
- Tijdens de bijeenkomsten wordt er ook aan (groeps)vorming gedaan.
- Permanente evaluatie.

Stap 9: Evaluatie na het eerste jaar

Het project was goed gestart, maar de aandacht verdween een beetje bij de leerlingen. Het is belangrijk dat er voortdurend gezocht wordt naar nieuwe acties om de aandacht levend te houden.

Voorstellen die gedaan werden zijn:

- Folders maken rond thema's waarover de meeste vragen gesteld worden.
- In het begin van het nieuwe schooljaar, tijdens de onthaalperiode, een soort van 'zoekspel' doen, waar het project Vertrouwensleerlingen en het lokaal voorgesteld kunnen worden.

Voor de goede gang van zaken geven de sprekers nog een aantal interessante tips mee:

1. Het project is een aanvulling op het reeds bestaande hulpverleningsaanbod.
2. Het project heeft meer slaagkansen in scholen waar al een vorm van leerlingenparticipatie aanwezig is. Er moet op school een klimaat leven dat de inbreng van leerlingen belangrijk acht. Directie, leerkrachten en jongeren moeten ook overtuigd zijn dat het een taak van de school is om met het psychosociaal welzijn van jongeren bezig te zijn. Het project Vertrouwensleerlingen kan dit idee alleen maar versterken, maar kan geen alternatief vormen bij gebrek aan leerlingenparticipatie en hulpverleningsaanbod.
3. Het hele schoolteam moet achter het project staan.
4. Constante informatie aan het volledige schoolteam is noodzakelijk. Goede afspraken zijn belangrijk wil het project slaagkansen krijgen. Voorbeeld: de leerkracht moet ervan op de hoogte zijn dat de leerling niet aanwezig zal zijn in de les om naar een studiedag over vertrouwensleerlingen te gaan. Leerkrachten voelen zich soms 'gepasseerd'. Ze zien nl. dat er iets scheelt met een leerling van hen, maar de vertrouwensleerlingen weten meer. Die is echter aan de zwijgplicht onderworpen en kan niets vertellen. De leerkracht moet dan ook goed weten waarom de leerling niets verklapt. Communicatie en steun zijn op dat ogenblik van groot belang.

5. Vertrouwensleerlingen zijn in de eerste plaats studenten! Belangrijk is dat leerlingen en leerkrachten hen op de eerste plaats blijven bekijken als medestudent of -leerling. Het is niet omdat men vertrouwensleerling is dat men plotseling een voorbeeldstudent(e) of minitherapeut geworden is.
6. Laat leerlingen 'hun project' kleuren. De eigenheid van jongeren mag gezien worden. Soms hebben volwassenen een 'ideaal'beeld van hoe zo'n project eruit moet zien. Dat werkt niet. Jongeren kunnen pas jongeren helpen als ze ook jong mogen zijn! Dat wil niet zeggen dat er geen sturing nodig is. Jongeren kunnen veel zelf, maar moeten ondersteuning krijgen van volwassenen. Het heeft weinig met leerlingenparticipatie te maken als de begeleiding haar mening gaat opdringen en die mening als de enige juiste beschouwt.

1. Waarom word je vertrouwensleerling?

Iedereen heeft zowat zijn eigen redenen:

- De groep is leuk;
- Je leert ook andere leerlingen van je school kennen;
- Mee problemen oplossen voor anderen! Je bent dan fier op jezelf;
- 't Is een goede leerschool. Je leert oplossingsgericht denken.
- Je kijk op problemen verandert ook.
- ...

2. Hoeveel tijd stop je er als begeleider in?

Je wordt hier een stukje voor vrijgesteld. Wat praktische zaken betreft (posters, folders drukken) is het de bedoeling dat dit door de leerlingen wordt georganiseerd, mits ze de nodige ondersteuning krijgen. Ook in de schoolvakantie wordt er tijd in gestoken.

3. Hoe zit de opleiding in elkaar?

De opleiding duurt twee halve en één volledige dag. Maar de aanloopfase is ook van groot belang, eigenlijk is de opleiding de bekroning van hard werken.

Inhoudelijk werkt men tijdens die dagen vooral aan groepsdynamica en worden er rollenspellen gedaan.

Het groot leeftijdsverschil tussen de vertrouwensleerlingen kan soms voor problemen zorgen. Vooral de jongens van het eerste jaar kijken op een heel andere manier naar problemen dan bijvoorbeeld een meisje van het vijfde jaar. Dit proces in goede banen leiden en er toch voor zorgen dat iedereen zijn of haar mening kwijt kan is soms niet altijd vanzelfsprekend.

4. Wat voor 'soort' leerling is een vertrouwensleerling?

Het gaat om een zeer heterogene groep van jongeren. Wat leeftijden, studierichtingen, karakters... betreft. Er zijn meestal meer meisjes in de groep. In Deurne is de verhouding 10 meisjes en 5 jongens.

Het gaat niet op om te zeggen dat het voornamelijk jongeren zijn die in een menswetenschappelijke richting zitten of zelf met problemen zitten.

In Deurne zijn de leerlingen niet geselecteerd door de begeleiding. Dat kan soms tot zeer verrassende resultaten leiden: jongeren van wie de begeleiding het absoluut niet had verwacht stellen zich soms kandidaat (of net andersom).

Selecteren is soms noodzakelijk als er te veel kandidaten zijn. Vaak wordt er dan gepeild naar de motivatie (door de begeleiding of door de vorige generatie vertrouwensleerlingen zelf).

Vooraf wordt er wel een profiel opgesteld. De vraag is dan of de jongere er zichzelf in kan vinden.

5. Stel: je bent kandidaat, maar je wekt geen vertrouwen?

Dat gebeurt. Vaak zijn het dezelfde leerlingen die jongeren op bezoek krijgen. Degenen die geen contacten hebben, kunnen wel mee een denktank vormen. Iedereen leert bij, ook voor zichzelf!

6. Bestaan er nog stappen vòòr de nulde lijn?

Natuurlijk wel. Bijvoorbeeld hulpverlening op de speelplaats tussen vrienden.

Maar er zijn jongeren die weinig vrienden hebben of die zich veiliger voelen bij iemand die vertrouwensleerling is omdat hij of zij gebonden is aan de zwijgplicht.

7. Hebben jullie bewust gekozen om alle leeftijdsgroepen aan te spreken?

Ja, dat is een bewuste keuze. Sommige scholen kiezen bewust niet voor eerste- en zesdejaars. Zesdejaars omdat het niet echt een 'investering' is op lange termijn. Eerstejaars omdat je terecht de vraag kan stellen of je hen al kan overweldigen met problemen ('hebben ze al voldoende inschattingsvermogen?').

Je kunt dit opvangen door de eerstejaars nog niet echt in het werkveld te laten staan (wel mee in het intervisiegroepje laten zitten) en hen extra vorming te geven. Het is sowieso aan te raden om elk de eigen leeftijdsgenoten als werkterrein aan te bieden.

8. Hebben jullie problemen met leerkrachten?

Er was een project Vertrouwensleerlingen dat geen steun kreeg van bepaalde leerkrachten, omdat er één jongere bij zat bij wie de leerkrachten zich vragen stelden (voldoet de leerling wel aan het juiste profiel?). De begeleiders van het project zagen dat hij als vertrouwensleerling zeker zijn verantwoordelijkheden opnam. Door dit 'wantrouwen' had het project minder slaagkansen.

Daaruit kan je afleiden we dat het erg belangrijk is dat directie en andere leerkrachten achter het project staan en betrokken zijn. Anders is het vaak vechten tegen de bierkaai.

9. Verandert er iets op school, dankzij het project vertrouwensleerlingen? Werkt zo'n project ook preventief?

Er ontstaan meer acties rond bepaalde thema's zoals bijvoorbeeld 'pesten op school'.

Voorkomen werkt pas als je bij iemand terecht kan. Vertrouwensleerlingen kunnen een aanspreekpunt zijn. Hoe meer je als leerling ergens terecht kan, hoe beter.

Eerstejaars worden zeker beter opgevangen in hun grote, nieuwe school.

Peter- en meterschap is ook een mogelijke tussenstap. Leerlingen uit een hoger graad worden meter of peter van een klas uit het eerste jaar. Hij of zij is een aanspreekpunt voor een nieuweling en op deze manier voelen jongeren zich beter 'thuis' op school.

10. Blijft het geen eenrichtingsverkeer?

Die keuze wordt bepaald door de school. Wil men zich enkel bezighouden met consulting d.w.z.

iedereen kan op een vrij laagdrempelige en vrijblijvende manier zijn ei kwijt bij de vertrouwensleerlingen, of kiest men voor supporting d.w.z. dat het niet één richting blijft en dat de vertrouwensleerling vaak navraag doet naar hoe het met de persoon in kwestie is.

De meeste vertrouwensleerlingen zullen meestal wel uit henzelf blijven navragen 'hoe het met de persoon in kwestie gaat'.

11. Zijn er gevaren voor de leerling zelf? Wat als het te veel of te zwaar wordt voor de vertrouwensleerling?

Een stuk wordt dat 'verlicht' door het probleem te delen tijdens de wekelijkse bijeenkomsten. Wordt het echt te zwaar, dan is het zeker de taak van de volwassen begeleiding om ook de vertrouwensleerling op te vangen en eventueel te verwijzen naar een CLB-medewerkster om zelf psychologische hulp te krijgen (als alle betrokkenen dat noodzakelijk vinden).